Συνδρομαὶ προπληρωτέαι.

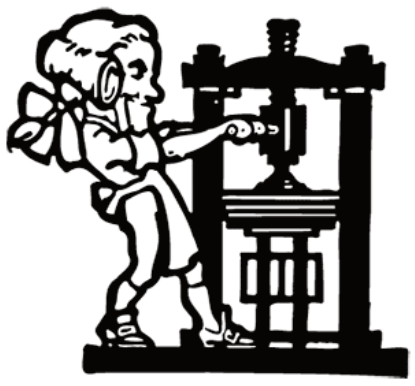
Ἐσωτερικοῦ: ῥακοβολία ἕνδεκα.
Ἐξωτερικοῦ: οἶνος ἀλύπιος φιάλαι ἑπτά.

Δι' ἀγγελίας καὶ διατριβάς,
ἰδιαίτεραι συμφωνίαι.

Τιμὴ ἑκάστου φύλλου:
ἓν κρασοβόλιον Σκοπέλου καὶ
ἓν κοχλιάριον τσαλαφουτίου Ἀγράφων.

Ἐν Γρεβενοῖς, Ὀκτώβριος 2026.
Τύποις *Φαιδρᾶς Συντεχνίας*.
Ὁδὸς Φιλελλήνων 22 - ἔτος 14ον.

...ὑπὸ τὴν αὔραν τῶν θροούντων φύλλων...

τύρβη

ΕΝΤΥΠΟΝ ΤΕΡΠΝΟΝ τῆς ΦΑΙΔΡΑΣ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑΣ

Φθινόπωρο 2026, *Χαρτῶος πολιτισμός* * ΦΥΛΛΟΝ 27ον

Ὁ πάτος καὶ τὰ πλευρικά

Τοῦ Β. Π. Καραγιάννη

Ὅτε ἦμαν κατά τι νεότερος κι ἐκτελοῦσα ἐπὶ ὀκταετία καθήκοντα ἐπωνύμου ἄρχοντος βιβλίων καὶ γραμμάτων, μὲ τὸ ἀζημίωτο φυσικά, τῆς πόλεως, μίαν πρωΐαν πρὸς τὸ μεσημέρι, τηλεφωνικὰ ἐκλήθην ὑπό τινος δεσποινοκυρίας στὴν αὐλὴ τοῦ οἴκου της κυριολεκτικὰ (μὴ καὶ μεταφορικά;).
Πῆγα.
Ἄκου (ἄξει) νά σοῦ πῶ, μοῦ εἶπε στὸν αὔλειο διάλογο. *Βλέπεις αὐτὸν τὸν ἀρβανίκο* (πηγάδι Βιβλικὸ τῆς Σαμαρείτιδος, φρέαρ ἤγουν ποὺ σ' ἕνα παρόμοιο (λίγο ποιό μεγάλο) ἔριξαν τὸν Ἰωσὴφ τὰ ἀδέλφια του νὰ χαθεῖ κι ἀναγκάστηκε μετὰ ἀπὸ χιλιάδες χρόνια ὁ Τόμας Μὰν νὰ γραψει τὸ συναρπαστικὸ μνημειῶδες τετράτομον ἔργο (σελ. 2387, ἐκδ. Gutenberg) «Ὁ Ἰωσὴφ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ», ἡ δὲ κυρία φιλανδροῦ καὶ πολυανδροῦ τῆς Σαμάρειας, Φωτεινή, μετέπειτα, ἐξεδίψασε τὸν Κύριο («πέντε ἄνδρας ἔσχες –ἔγημας- καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνήρ»).
Τώρα εἶναι γεμᾶτος χαρτιά, φημερίδες, βιβλία, περιοδικὰ κλπ.
Εἶδα. Γεμᾶτο *Αὐγὲς* προδικτατορικές. Ἑκατοντάδες χωμένες στὰ ἐσώψυχα- τοῦ ἀποξηραμένου πηγαδιοῦ πάτο καὶ πλευρικά του. Τὶς ἔκρυψε ἐκεῖ ὁ πατὴρ τυλιγμένες μὲ χυδαῖο πλὴν ἀνθεκτικὸ νάϋλον, μὲ κουρελοῦδες ἀλλὰ καὶ πλαστικοὺς σάκους. Σὲ παρόμοιους μιᾶς βιομηχανίας λιπασμάτων εἶχα βάλει μέσα δεκάδες πολυτελεῖς τόμους ἀπὸ τά *Ἅπαντα Βλαδιμήρου* (ὄχι τοῦ σφαγέα των Οὐκρανῶν) *Λένιν*, ἐκδ. *Σύγχρονη Ἐποχή* –δὲν διάβασα οὔτε γραμμή τους τότε γιατὶ τὰ ἀγόρασα ὁ ἐρίφης– καὶ τοὺς ἀντάλλαξα μὲ 4 μεταχειρισμένους τροχοὺς αὐτοκινήτου τύπου Ρενό. Ὁ τίμιος καὶ γενναῖος ἀριστερὸς πατὴρ καὶ κύριος τοῦ οἴκου ἄρα καὶ τοῦ φρέατος, σανδαλοποιὸς κι ἐπιδιορθωτὴς ὑποδημάτων (γνωστὴ ἡ τοπικὴ χλεύη «μίξος παπτσίθκος» σ' αὐτὰ τὰ ἐπαγγέλματα ἐπιχωρίαζε κάποτε ὁ ἀριστερισμὸς ὡς τὸ ἀνώτατο στάδιο τοῦ νεοελληνικοῦ ξενοκομμουνισμοῦ) τὶς ἔριξε ἐκεῖ ἀπὸ τὸ φόβο τῶν χουνταίων καὶ ἰουδαίων μὴ τὶς βροῦν κι ἔχουν πλὴν τῶν ἄλλων ἀπειλῶν ἐξορίες, ξύλο, φυλακίσεις κ.λπ.
Πέρασαν χρόνια θέλω νὰ τὶς πετάξω ἢ νὰ τὶς κάψω.
Τὶς θέλεις γιὰ τὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη, εἶπε κι ἄκουσα.
Ἂν τὶς θέλω λέει...
Ἀλλὰ γιὰ τὴν προσωπική μου ὑπόγεια βιβλιοθήκη στὸ χωριό. Ἐκεῖ εὕρισκαν καταφύγιο καὶ καταφυγὴ ἀδρανῆ βιβλιο-ὑλικὰ κι ὄχι στὸ παρὰ τοὺς πρόποδες τοῦ Ἁϊ Λιὰ σκουπιδο-τεφρωτήριο χάρτου βιβλίων κι ἄλλων ἀδρανῶν ὑλικῶν ὅπως εἶναι τὰ σώματα καὶ πρόσωπα πρὸς ἐκτελεσμὸν γιὰ πολιτικοὺς ἢ ἐθνικοὺς λόγους τὸν καιρὸ τοῦ λεγομένου ἐμφυλίου διασπαραγμοῦ. Ὅπως καὶ τῶν ἠττημένοι γελοίων πραξικοπημάτων κακὴ ὥρα αὐτὸ τοῦ 1918 τῶν Σερβίων, οὔτε μιὰ ἀράδα δὲν γράφει ἡ ἱστορία γι' αὐτοὺς ἂν καὶ τὸ αἷμα τους βοᾶ ἀκόμα γιὰ τὴν ἀδικία, μὲ τὶς ἐκτελέσεις στρατιωτικῶν φαντάρων κι ἀξ/κῶν ποὺ γινόταν στὴ σειρὰ κι ἀράδα τὴν ἐποχὴ τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ.
Συνέπηξα πάραυτα σωστικὸν συνεργεῖον περισυλλογῆς σιδερώσεως καὶ ταξινομήσεως τῶν *ΑΥΓΩΝ*. Σὲ λίγο ντάνες μὲ τὸ πρὸς ἀπώλειαν ἐφημεριδιακὸ ὑλικὸν λάβαινε σωτήρια θέση στὰ κατώτερα, ἔστω, ράφια ἀπὸ ντέζιον τῆς χωρικῆς βιβλιοαποθήκης
Ὡραῖα!
Καὶ λοιπὸν τί ἔγινε κι ἀκόμα καὶ τώρα συντηρεῖς ἐν ὑπάρξει αὐτὲς τὶς ἐφημερίδες;
Μυρίζω πρωτίστως τὸ χρόνο πάνω τους. Τὶς ἀγγίζω (χαϊδεύω θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω) δευτερευόντως δὲ τὶς ζῶ. Τὶς ὑπάρχω ἐν θλίψῃ καὶ γλυκεῖᾳ μελαγχολίᾳ –τί ὡραιότερον αἴσθημα γιὰ ὅ,τι χάθηκε, ἠττήθηκε, ἔσβησε. Ζῶ στοὺς τίτλους καὶ τὰ ἄρθρα τὸ ἄλλοτε ποὺ δὲν ἔζησα.
Ἀντιγράφω λ. χ. τίτλους: «Μετὰ τὴν ἀνατίναξιν τῶν γραφείων στὴν Κοζάνη καὶ τὸν Βόλο **ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΡΟΚΑΛΕΣΑΝ ΟΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΔΑ**» ὁ τίτλος τῆς Πέμπτης 4 Σεπτεμβρίου 1958. Κατὰ τὸν διαξεφυλλισμὸν πέτυχα κάποια ὡραῖα μικροσέλιδα κυριακάτικα ἔνθετα ἐκείνης τῆς ἐφημερίδας. «*ΑΥΓΗ*, Ἐπιστῆμες τέχνες γράμματα» ἡ ρουμπρίκα (χά, ποὺ τὸν θυμήθηκα αὐτὸν τὸν παλαιοκομμουνιστικὸν ὅρο). Ἀντιγράφω: «Τὸ ἱερατεῖο καὶ τὰ ἱερογλυφικά». «Καταγγείλατε τοὺς βαρβάρους». «Χαιρετισμὸς στὴν Κύπρο» τοῦ συμπαθεστάτου μου μετὰ τὴ μεταπολίτευση σχολιογράφου τῆς *ΑΥΓΗΣ* Τάσου Βουρνά. «Ποιές ταινίες δὲν εἴδαμε» τοῦ Ν. Φ. Μικελίδη, «Ἕνας Σαλωνίτης φιλικὸς Νικόλαος Γιαγτζῆς ὁ "πρότερον Ἀναγνώστης» τοῦ Γ. Γάτου κ.λπ κ.λπ καὶ τὰ ρέστα καραμέλες...
Πηγαίνοντας καθ' ἑκάστην σχεδὸν στὸ γενέθλιο τόπο τῆς Λευκοπηγῆς στὸ βιβλιοϋπόγειο τοῦ σπιτιοῦ συνυπάρχω δι ὀλίγον μὲ τὰ *Αὐγινὰ* δεμάτια καὶ ἐπιστρέφω θαρρεῖς στὶς ἡλικίες καὶ τοὺς ἴσκιους τοῦ ἄλλοτές μου.
Καστοριανὲς ἀργοκίνητες πλάβες σὲ βάλτους μὲ ἢ χωρὶς μυστικὰ καὶ λίμνες γλυφοῦ νεροῦ γιὰ τὸ ἀνάστροφο ταξείδι ὅπως τὰ χέλια καὶ οἱ σολομοὶ πρὸς τὶς ποικίλες ρίζες μου. Κι αὐτὲς νὰ χώνονται στὸ χρόνο καὶ νὰ ἀποτυπώνονται στὸ λεπτοφυὲς χαρτὶ καὶ αἴσθημα τῶν παλαιῶν ἐφημερίδων κι ἐγὼ νὰ ρίχνω τὴ μπάλα τῆς μνήμης καὶ τῆς νοσταλγίας στὶς κερκίδες ἢ νὰ παίζω καθυστέρηση τὸν καιρό...

☞ *Σελὶς 2*

☛ Ντῖνος Ἀγραφιώτης
☛ Μυρσίνη Γκανά
☛ Παναγιώτης Μπαρούτας
☛ Σωτήρης Ραπτόπουλος
☛ Ἀντώνης Σβολιαντόπουλος
☛ Δημήτρης Τσακστάρας

Χαρτῶος πολιτισμὸς ἢ ἀπὸ τὸν Δευκαλίωνα στὸν Γουτεμβέργιο

Ὁ πολιτισμὸς θὰ μποροῦσε νὰ διαιρεθεῖ σὲ δύο στάδια: Ἀπὸ τὸν Δευκαλίωνα στὸν Γουτεμβέργιο (1400-1468) κι ἀπὸ ἐκεῖ στὸν ἐφευρέτη τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστῆ. Ἡ μετάβαση δὲν ἦταν αὐτόματη, μήτε καὶ καθολική: Ἑκατομμύρια ἄνθρωποι γράφουν ἀκόμη σὲ χαρτί – ὁ χαρτῶος πολιτισμὸς εἶναι προορισμένος γιὰ τὰ ἔσχατα, bis ad finem... Ἀπὸ τὴ συσκευὴ ποὺ κατασκευάστηκε γιὰ νὰ διασώσει τὸν γήινο πολιτισμὸ γιὰ ἄλλους τυχὸν πλανητικοὺς πολιτισμούς, δὲν μποροῦσε νὰ λείπει ἡ γουτεμβεργιανὴ *Βίβλος* (1455, μόλις δύο χρόνια ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Βυζαντίου) – οὔτε Ὅμηρος (8ος αἰ. π.Χ.) μήτε *Μπαχαβαράτα* (τῆς ἴδιας ἐποχῆς!). Μολονότι τὸ χαρτὶ εἶναι ἐφεύρεση κινεζική, ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς κατεξοχὴν μπορεῖ ν᾽ ἀποκληθεῖ χαρτῶος (στὶς ἄλλες ἠπείρους δὲν ἔχει ἐκλείψει τελείως ὁ πολιτισμὸς τῆς προφορικῆς παράδοσης).

Πρώτη ἡ δική μας γενιὰ (ἂς ποῦμε ἡ τοῦ 1930) δοκίμασε τὸν ἰσχυρότατο πειρασμό: Νὰ παραδοθοῦμε ἀμαχητὶ στὸν ἔντυπο/ψηφιακὸ πολιτισμὸ ἢ νὰ συνυπάρξουμε; Εὐτυχῶς ἡ δύναμη τῆς πολυαίωνης συνήθειας ὁδήγησε στὴ μέση ὁδό: *Καὶ τοῦτο δεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι*, ἤγουν νὰ πορευόμαστε μὲ τὰ σύγχρονα μέσα, στηριγμένοι καὶ εὐγνώμονες στὴν παράδοση! Μπράβο σὲ ὅσους γράφουν καὶ δυὸ φορὲς μπράβο σὲ ὅσους ἐπιμένουν στὴν παράδοση τοῦ χειρογράφου!

Ἂν κάποιος μὲ ρώταγε, γιατὶ ὄχι στὸν καθολικὰ ἠλεκτρονικό, μὴ χαρτῶο πολιτισμό, θὰ τοῦ ἀπαντοῦσα: Μπορεῖς νὰ φανταστεῖς τὴν παιδική σου ἡλικία χωρὶς ἕνα περιπετειῶδες παιδικὸ περιοδικό, δίχως πολύχρωμα ἀναγνωστικὰ στὰ χέρια σου; Φαντάζεσαι νὰ παρακολουθεῖς μιὰ Μεγάλη Παρασκευὴ στὴν Ἐκκλησία τὰ Ἅγια Πάθη ὄχι ἀπὸ μιὰ πολυκαιρισμένη καὶ μὲ σταλαγματιὲς κεριοῦ καὶ δακρύων *Σύνοψη* τῆς γιαγιᾶς καὶ τῆς μάνας σου, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἕνα κατάψυχρο τάμπλετ; Καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη: Χαρτῶος πολιτισμὸς σημαίνει δέντρα πρὸς κοπή. Ἀλλὰ μὲ τὸ 1/3 τουλάχιστον τῆς Ἑλλάδας καμμένο καὶ ἄδεντρο, πῶς νὰ μιλήσεις γιὰ ντόπια, ἀνταγωνιστικὴ χαρτοβιομηχανία;

Ἕνας χαρτο-φύλακας

Γιὰ τὴν ἀντιγραφή
Δημήτριος Δ. Τριανταφυλλόπουλος
Λευκωσία

Ἀναγνωστικό

Σελίδες ἀναγνωστικοῦ πανόλβιας τάξης
γυρίζουν μέσα στὴν ψυχή σου κι ἀνεβαίνουν
ἀρώματα ἀπὸ τῶν νεκρῶν τὶς φιάλες
καὶ σμάλτα τρυφερῶν καρπῶν.

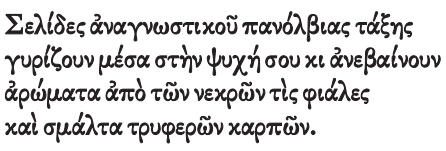
Θὰ παινευτεῖς ξανὰ πῶς θὰ μιλήσεις
γιὰ χάρη ἀπὸ τριάντα χρόνια μουσικὴ
μὲ σάλπιγγες κλαδιὰ καὶ πέτρες τύμπανα;

Βυθίζονται τὰ λόγια σου.
Τὸ βλέπεις· τὸ νερὸ πληθαίνει.

Νὰ σκίσει σὰν φτερούγα τὸ μυαλό σου
ἡ σκέψη ὅτι ἔμαθες στὸ γλέντι τί σημαίνει
Χάρος.

Στοῦ ὕπνου τὸν νάρθηκα θὰ ἰδεῖς τὴ Μάνα
μὲς στὸ ἀνεμόβροχο
ν' ἁρπάζει τὸ λευκὸ πουκάμισό σου
ἀπὸ τὴ λάσπη τῶν αἱμάτων.

Δημήτρης Κοσμόπουλος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΝΤΡΩΤΗΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟ

Μιὰ ἀπ' τὶς ἐκδόσεις Ἐλευθερουδάκη
στὰ χέρια μου ἦρθε, πρὶν νὰ πάω σχολεῖο.
Κνοὺτ Χάμσουν, Διηγήματα. Ὤ, τί βιβλίο!
Μετάφραση τοῦ Βάσου Δασκαλάκη.

Σ' αὐτὸ μοῦ δείξανε πῶς νὰ διαβάζω
τὰ γράμματα. Τὸ πῆρα σὰν παιχνίδι.
Μουντζούρωνα καὶ μάθαινα. Εἶχα ἤδη
βρεῖ ποιό ἄνθος ἀγαποῦσα, καὶ σὲ βάζο

θὰν τό 'βαζα, μὰ νὰ ἔχει κήπου φήμη.
Ἀκόμα τό 'χω, καὶ μοσχοβολάει.
Εἶν' ἔρως ποὺ παντοτινὰ κρατάει.
Ν' ἁγιάσει τοῦ Γουτεμβεργίου ἡ μνήμη!

"Μπὸν φιλὲ Σατομπριάν"

"Τὸ '69 καθὼς γυρνοῦσα ἔδῶ καὶ ἐκεῖ".
Δὲν ἦταν τὸ 69 ἀλλὰ κάπου ἐκεῖ, τὸ 79-80. Μὲ εἶχε χώσει γιὰ τὰ καλὰ ὁ πατέρας μου, ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι νὰ τὸν βοηθάω στὸ καφενεῖο. (*Νὰ μάθει πῶς βγαίνει τὸ μεροκάματο κτλ...κτλ... Δὲν τὰ παίρνει τὰ γράμματα, φροντιστήρια πεταμένα λεφτά, κτλ..κτλ.*). Σκέτη δυστυχία! Πουλὶ στὸ κλουβί! Τέλος πάντων ὑπάρχουν καὶ χειρότερα. Τὰ χειρότερα ἦταν ὁ Μητσάρας. Αὐτὸν ὁ πατέρας του τὸν ἔπιασε τσιράκι στὸ διπλανὸ ἠλεκτρολογεῖο αὐτοκινήτων, μὲς στὰ γράσα καὶ τὴν βρωμιά. (*Νὰ μάθει μία τέχνη, γιὰ τὸ μεροκάματο, κτλ..κτλ*). Ἦταν νὰ πάει πρώτη Γυμνασίου, ἐγὼ ἤμουν ἕνα χρόνο μικρότερος. Ἀλλὰ καὶ στὸ πιὸ βαθὺ σκοτάδι ὑπάρχει κάποιο φῶς καὶ τὸ φῶς ἦταν στὸ περίπτερο τοῦ Νάσιου! (Κοντούλης, χοντρούλης, μουστακάκι, τὸ πρωὶ τάϊζε τὴ σκουπιδιάρα τοῦ Δήμου καὶ μετά, στὸ περίπτερο). Κόμιξ ἀδερφέ μου, μεταχειρισμένα κόμιξ! Ἀγόραζες ἀπ' τὸν σωρὸ τρεῖς δραχμὲς καὶ πουλοῦσες τὰ παλιὰ 2 δραχμές. Μποροῦσες νὰ διαλέγεις ἀπ' τὸ σωρὸ ὅση ὥρα ἤθελες, τὰ περισσότερα χωρὶς ἐξώφυλλα, ἀσπρόμαυρα, χιλιοδιαβασμένα, σκέτη σαβούρα. Ἀλλὰ ποῦ νὰ ξέρεις ἀπὸ "μπὸν φιλὲ Σατομπριάν" ἂν τὸ καλύτερό σου εἶναι κεμπὰπ ἀπ' τὸν Ζιαμπέκα. Γιῶργο θὰ τὸ χαλάσεις τὸ παιδὶ ὅλη μέρα νὰ διαβάζει αὐτὰ τὰ "πράγματα". (Πρώην ἐπιθεωρητής, ἐκπαιδευτικός, φίλος τοῦ πατέρα). "Ὁ Γιῶργος ὅμως ἦταν πονηρός." Ἤξερε καλὰ ὅτι θὰ ἔψαχνε νὰ μὲ βρεῖ ἂν ἔβγαζε ἀπαγορευτικὸ γιὰ αὐτὰ τὰ "πράγματα".
Καὶ ποὺ λὲς ἀδερφέ μου μιὰ ὡραία ἡλιόλουστη μέρα, δοκίμασα τὸ "μπὸν φιλὲ Σατομπριάν" ποὺ λέγαμε. Ἀκόμα θυμᾶμαι τὸ σημεῖο στὸ πεζοδρόμιο, μπροστὰ στὸ ἠλεκτρολογεῖο αὐτοκινήτων. *"Ἡ κατοικία τῶν θεῶν Ἀστερὶξ καὶ Ὀβελίξ". Ρὲ Μῆτσο, τί εἶναι αὐτό, δεῖξτο λίγο ρέ* -ὁ Μῆτσος ὀπισθοχωροῦσε, ὅσο ἐγὼ πλησίαζα, τὸ κρατοῦσε ὄρθιο γιὰ νὰ τὸ βλέπω, ἀλλὰ δὲν ἤθελε οὔτε νὰ τὸ ἀγγίξω! *Λίγο νὰ τὸ δῶ μόνο ρέ... ἔλα ρέ...*
Ὄχι δὲν τὸ δίνω. Κόλλησα τὰ μάτια μου ἐπάνω στὸ περιοδικό, τί χρώματα, τί σχέδια, δὲν μποροῦσαν νὰ φανταστῶ ὅτι ὑπάρχει κάτι τέτοιο. *Ὅτι θέλεις, ἔλα ρὲ Μῆτσο, ποῦ τὸ βρῆκες...* Ὁ Μητσάρας ξαφνικὰ κατάλαβε, ὅτι ἔχει μπροστά του, ἕνα κανονικὸ θῦμα μὲ τὰ ὅλα του.
Δέκα δραχμὲς γιὰ μιὰ ὥρα...
Ἐντάξει θὰ στὰ φέρω· πῆγα καὶ τοῦ ἔφερα, 10 δραχμές. Πρὶν νὰ περάσει μιὰ ὥρα ἦρθε στὸ καφενεῖο καὶ τὸ πῆρε.
"Μπὸν φιλὲ Σατομπριάν" ἀδερφέ μου...

Σταῦρος Ξενίδης

Τὰ ἀπαραίτητα

Ὁ παπποῦς, μάστορας τῆς πέτρας, χτίστης παλιακός, ψάλτης στὸ ὀρεινὸν τῆς Πίνδου χωρίον, δυὸ ἀπαραίτητα εἶχε -Καρέλια (τὸ ἄσπρο πακέτο) καὶ *Ἑλληνικὸ Βορρᾶ*. Ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα κρατοῦσε σημειώσεις (θυμᾶμαι ἀκόμα τὸ χαρτόκουτο μὲ τὰ μπλὲ μπίκ, σβῆστρες, φακέλους καὶ μολύβια): Γεωγραφία, ἐκλογές, πρωθυπουργοί, παράδοξα. Ἔγραφε σὲ ἡμερολόγια τὰ ὁποῖα τοῦ ἔφερνε ὁ πατέρας ἀπὸ Γερμανία. Τὸ ξεφύλλισμα τοῦ τυπωμένου φύλλου ἦταν μαγικὸ στὰ μάτια, βεβαίως, τοῦ νεαροῦ μαθητῆ τῆς πέμπτης Δημοτικοῦ.

Τὸ δημοτικάκι τοῦτο μὲ λόχους Ἐγγλέζων καὶ Γερμανῶν ἔδινε μάχες στὴν πίσω αὐλὴ μὲ τοὺς φίλους του. Σενάρια μπόλικα, ἀπίστευτα, ζωντανά - τὰ περιοδικὰ *Μάχη, Κράνος, Τάνκ, Ἔφοδος*- σπαρταροῦσαν στὰ χέρια τους. Τὰ βρῆκε πολλὰ χρόνια μετὰ σὲ περίπτερο παραλιακῆς πολίχνης τῆς Ἠπείρου (τὰ στρατιωτάκια χάθηκαν μαζὶ μὲ τὸν χρόνο). Καὶ φυσικὰ τὰ ἀγόρασε νὰ παραστέκουν στὰ ράφια δίπλα σὲ *Ἀλληλογραφίες* καὶ *Ἅπαντα* καὶ τόσα ἄλλα μυστήρια τερπνὰ τοῦ χαρτῴου πολιτισμοῦ.

Ἀντώνης Ν. Παπαβασιλείου

τύρβη

Ἡ χαρὰ τοῦ χαρτιοῦ

Θυμᾶμαι ἕνα νεαρὸ κορίτσι νὰ μᾶς φέρνει τὴν «Αὐγὴ» στὸ σπίτι ὅταν ἤμουν παιδί. Δὲν ξέρω γιατί ἔχει μείνει τόσο καθαρὰ αὐτὴ ἡ εἰκόνα στὴ μνήμη μου, ἴσως γιατί δὲν ἤξερα κανέναν ἄλλο ποὺ νὰ τοῦ φέρνουν ἐφημερίδα στὸ σπίτι. Ὑπῆρχε πάντα καὶ ἡ «Ἐλευθεροτυπία», ἀλλὰ αὐτὴ ἔφτανε κανονικά, ἀπὸ τὸ περίπτερο, καὶ ἦταν καὶ ἡ ἐφημερίδα ποὺ κάποια στιγμὴ ἔπιανα κι ἐγώ. Ἡ «Αὐγὴ» εἶχε σταματήσει νὰ ἔρχεται στὸ σπίτι τότε, καὶ οἱ στοῖβες μὲ τὰ «Ἀντὶ» καὶ τὸν «Πολίτη», δημιουργοῦσαν πρόβλημα στὴ μετακόμιση.

Κι ἐπειδὴ πάντα, γιὰ ὅλους, ὑπάρχουν ἀπαγορευμένα ἀναγνώσματα, αὐτὰ γιὰ μένα ἦταν ἡ «Μανίνα» καὶ ἡ «Κατερίνα». Φυσικά, ὅλο καὶ κάποιο τεῦχος τους ἔπεφτε στὰ χέρια μου καὶ τὸ διάβαζα κρυφά, μὲ τὸ πρόσθετο ἐνδιαφέρον ποὺ ἀποκτᾶ ὁτιδήποτε οἱ μεγάλοι θεωροῦν πὼς δὲν εἶναι κατάλληλο γιὰ σένα. Καὶ παράλληλα, σὲ κάθε ἐπίσκεψη στὰ ξαδέρφια μου, «Μπλὲκ» καὶ «Ἀγόρι» μὲ τρομερὴ περιέργεια, ἕνας ἐντελῶς διαφορετικὸς κόσμος.

Κι ἀργότερα τὸ «Διαβάζω», κι ἔπειτα τὸ ξάφνιασμα τοῦ «01», κάτι πραγματικὰ διαφορετικό, ποὺ ἀγάπησα πάρα πολύ. Καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια οἱ κυριακάτικες ἐφημερίδες, μὲ τὰ ἔνθετα καὶ τὰ περιοδικά τους, ὅλη αὐτὴ ἡ ὕλη ποὺ ἀγόραζες γνωρίζοντας ὅτι πιθανότατα δὲν θὰ προλάβαινες νὰ τὴ διαβάσεις ὁλόκληρη, ἀλλὰ θέλοντας νὰ ὑπάρχει, διαθέσιμη, γιὰ ὅταν θὰ ἔβρισκες χρόνο. Καὶ βέβαια ἡ ἀνατριχίλα σὲ κάθε ἐπαφὴ μὲ ξένα περιοδικά, ποὺ ἔφερναν κοντά μου ἄλλες κουλτοῦρες, ἄλλες ἰδέες. Ἔχει ὑπάρξει καλοκαίρι ποὺ ἔφυγα γιὰ διακοπὲς παίρνοντας μαζί μου μόνο τὰ τεύχη τοῦ *New Yorker* ποὺ δὲν εἶχα προλάβει νὰ διαβάσω στὴν κανονική μου ζωή, σὰν ἄλλη Μιράντα ἀπὸ τὸ *Sex and the city*.

Δὲν ἔχει ἀλλάξει ἡ ἀγάπη μου γιὰ τὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ καὶ μὲ στενοχωρεῖ ποὺ μοιάζουν νὰ χάνονται. Προσπαθῶ νὰ καταλάβω πόσο ἀπὸ αὐτὴ τὴ στενοχώρια εἶναι ἡ συνηθισμένη δυσκολία μας νὰ ἀποχωριστοῦμε ὅσα συνόδευσαν τὴ ζωή μας, πόσο ὑπερασπίζομαι κι ἐγὼ μιὰ συνήθεια ἐπειδὴ εἶναι δική μου. Νομίζω ὅμως πὼς ὑπάρχει κάτι παραπάνω ἐδῶ, ποὺ δὲν ἔχει καμία σχέση μὲ τὸν φετιχισμὸ τοῦ χαρτιοῦ.

Ἀγοράζεις ἕνα περιοδικὸ γιὰ μιὰ συνέντευξη, γιὰ ἕνα πρόσωπο στὸ ἐξώφυλλο, γιὰ ἕνα θέμα ποὺ σὲ ἐνδιαφέρει. Τὸ ξεφυλλίζεις καὶ κάπου σταματᾶς χωρὶς νὰ τὸ ἔχεις προγραμματίσει. Διαβάζεις γιὰ κάτι ποὺ δὲν ἤξερες ὅτι ὑπάρχει, γιὰ ἕναν ἄνθρωπο ποὺ δὲν εἶχες ἀκούσει, σταματᾶς σὲ μιὰ φωτογραφία, ἀκολουθεῖς μιὰ σκέψη ποὺ δὲν θὰ σοῦ περνοῦσε ἀπὸ τὸ μυαλὸ νὰ ἀναζητήσεις. Κάποιος τὰ ἔχει βάλει ὅλα αὐτὰ μαζὶ καὶ σοῦ προτείνει νὰ τοὺς δώσεις λίγη προσοχή. Μπορεῖ φυσικὰ νὰ προσπεράσεις, μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ παρασυρθεῖς.

Ἔχω τὴν αἴσθηση πὼς αὐτὴ ἡ δυνατότητα γίνεται ὅλο καὶ πιὸ πολύτιμη ὅσο συνηθίζουμε νὰ μᾶς προτείνονται πράγματα μὲ βάση ὅσα ἔχουμε ἤδη διαβάσει, ἤδη προτιμήσει, ἤδη ἀγοράσει. Πῶς θὰ ἀνακαλύψουμε τί ἄλλο μᾶς ἐνδιαφέρει ἂν συναντᾶμε διαρκῶς παραλλαγὲς ὅσων γνωρίζουμε; Σκέφτομαι πόσα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἀγαπῶ σήμερα μὲ πάθος ξεκίνησαν ἀπὸ μιὰ σελίδα ποὺ γύρισα ἀφηρημένα. Παρ' ὅλο ποὺ τὸ ἴντερνετ πραγματικὰ μᾶς χάρισε τεράστια ἐλευθερία καὶ πρόσβαση σὲ ἄπειρες πληροφορίες, στὴν ἐποχὴ τοῦ ἀλγόριθμου κάθε τί ἀναλογικὸ μοιάζει πλέον πιὸ ἐλεύθερο, ἡ βόλτα σὲ ἕνα βιβλιοπωλεῖο, ἡ τυχαία ἀνακάλυψη ἑνὸς καφὲ περπατῶντας στὸν δρόμο, ὁ χῶρος γιὰ κάτι ποὺ μᾶς ξαφνιάζει, μᾶς ἐνεργοποιεῖ καὶ μᾶς ἠλεκτρίζει. Τὸ χαρτὶ κι ὁ ἠλεκτρισμὸς μαζί, ἄλλωστε, μποροῦν νὰ ἀνάψουν φωτιές.

Μυρσίνη Γκανά

Ἀμαζονιοειδὴς ὁ πλοῦς

«Μέλι παραμυθητικῶν γραφῶν,
ἀπὸ παραμυθητὴ οἰκειότατο»
ΝΔΤ

Στὶς 17 Ἰουνίου 1971 κυκλοφορεῖ, μὲ τιμὴ τρεῖς (3) δραχμές, τὸ ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ *Ἀμαζόνιος* (σελ. 68, σχῆμα 17Χ12)· ἕνα ἐντυπο ποὺ ἀπευθυνόταν σὲ προεφήβους καὶ ἀνῆκε στὴν κατηγορία τῶν λεγομένων «ἀναγνωσμάτων ζούγκλας», ποὺ ἦταν δημοφιλῆ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο. Ἦταν ἔργο τῶν ἐκδόσεων «Στρατίκη» μὲ συγγραφέα τὸ Κώστας Φωτεινό, συγγραφικὸ ψευδώνυμο τοῦ Πότη Στρατίκη (Κοπανάκι Μεσσηνίας 1926-Ἀθήνα 9 Ἰουνίου 2019)· μέλος τῆς ΕΠΟΝ στὴ διάρκεια τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης. Μαζί του, στὴ συγγραφὴ τῶν ἱστοριῶν, ἡ Λούξ, ψευδώνυμο τῆς Λουκίας Μπακοπούλου. Οἱ ἱστορίες ποὺ περιεῖχε διαδραματίζονταν, κυρίως, σὲ τροπικὰ σκηνικὰ καὶ μὲ ἀνάλογα σενάρια:

> Ἕνα ἑλληνόπουλο, ὁ Ἄλκης Γαλανός, «πῆρε τὰ μεγάλα πέλαγα» προσπαθώντας νὰ ἀνακαλύψει τὰ ἴχνη τοῦ ἀγνοουμένου γιὰ ἀρκετοὺς μῆνες πατέρα του, μέλους ἐξερευνητικῆς ἀποστολῆς στὴ τεράστια, γεμάτη παγίδες, κινδύνους καὶ ἀπρόοπτα, Ζούγκλα τοῦ Ἀμαζονίου. Στὴν ὁμάδα ποὺ συνόδευε τὸν Ἄλκη ξεχωρίζουν: ἡ ὄμορφη (πῶς ὄχι;) Μάνια, βασίλισσα τῆς Ἰάβας, καὶ ὁ εὐτράπελος, ὁ διασκεδαστικὸς Πάμπλο Καράμπα.

Τὸ περιοδικὸ ἦταν βραχύβιο –δυστυχῶς δὲν μακροημέρευσε ἡ ἔκδοση– καὶ μὲ μικρὸ τιράζ, μὲ ἀποτέλεσμα, σήμερα, νὰ εἶναι σχετικὰ δυσεύρετο. Κυκλοφόρησαν μόνο 20 τεύχη, μὲ τὸ τελευταῖο τεῦχος 20, στὶς 28 Νοεμβρίου 1971.

Ἦταν μιὰ ἐξαιρετική, μία μερακλίδικη γιὰ τὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς, ἔκδοση, ἡ ὁποία κυκλοφοροῦσε ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Ἂν καὶ σταμάτησε σὲ ἕναν μικρὸ (μόλις 20) ἀριθμὸ τευχῶν, εἶχε μιὰ ποιότητα καὶ λάμψη ἰδιαίτερη, ποὺ χαρακτηρίζει ὅσους δημιουργοῦν νέες φόρμες καὶ καταθέτουν ἐνδιαφέρουσες προτάσεις, πέραν τῆς ἐποχῆς τους.

Κάθε τεῦχος εἶχε δικό του τίτλο. Ἐνδεικτικοὶ τίτλοι:

Τὸ Μαῦρο Χέρι / Μάνια, ἡ Κόρη τῆς Ζούγκλα / Στὴν Κόλαση τοῦ Ἀμαζονίου / Τὸ Καταραμένο Τοτέμ / Μυστικὸ τῆς Ζούγκλας / Ἀντίο Μάνια / Λὸς Γκαρμπέιρος / Μονομαχία χωρὶς οἶκτο / Ἡ Πράσινη Κόλαση / Ἡ Πιρόγα Αἴνιγμα / Ὁ ποταμὸς τῶν νεκρῶν / Κραυγὲς στὴ Νύχτα

Οἱ ἱστορίες, αὖρες ἰαματικὲς στὴ Ζούγκλα τοῦ Ἀμαζονίου, δρόσιζαν τὰ σπλάχνα καὶ «θεράπευαν ἀπὸ λογῆς-λογῆς ἕλκη» τὶς νεανικὲς ψυχές μας. Ὁ Κώστας Φωτεινὸς εἶχε ἤδη σημειώσει τεράστια ἐπιτυχία μὲ τὸν *Μικρὸ Σερίφη*. Ἡ ἔκδοση, «ἀναψυχὴ ἐν μέσῳ τῶν αὐχμηρῶν καὶ τῶν ἀνιαρῶν», ἔγινε ἀπὸ τοὺς «Ἀφοὺς Στρατίκη» σὲ συνεργασία μὲ τὸν Β. Πολίτη.

Μόλις ὁ μικρὸς Ντῖνος Ἀγραφιώτης εἶδε ἀναρτημένο τὸ περιοδικὸ στὸ περίπτερο τοῦ ἀειμνήστου κὺρ Ἀντώνη, στὴν μικρὴ πλατεία τῆς πόλης, δίπλα στὸ θρυλικὸ σινὲ «Ὄασις», φρόντισε, οἰκονομώντας ἀπὸ τὴν ἡμερήσια δραχμὴ ποὺ ἐλάμβανε ἀπ' τοὺς οἰκείους του γιὰ κουλούρι στὸ διάλειμμα τοῦ σχολείου, κατάφερε, σὲ τρεῖς μέρες, μένοντας δίχως κουλούρι φυσικά, νὰ πάρει τὸ πρῶτο παρθενικὸ τεῦχος. Τὸν γοήτευσε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἔγχρωμο ἐξώφυλλο, τὸ ἐπώνυμο τοῦ ἥρωα-πρωταγωνιστῆ, τοῦ Ἄλκη Γαλανοῦ, τὸ ὁποῖο φυσικὰ τὸν παρέπεμπε στὸ παλαιὸ ἀρχικὸ ἱστορικὸ πατρικό του ἐπώνυμο: τὸ «Γαλάνης».

Τὸ διάβαζε λέξη-λέξη καὶ ἡ ἀνάγνωση ἔμοιαζε νὰ «τὸν ἀναψύχει ὡς αὖρα θαλασσινή, θωπευτική, ὡς μυστηριώδης παραμυθία».

Τὰ τεύχη δὲν εἶναι αὐτοτελῆ· ὑπάρχουν κάποια μεμονωμένα συναρπαστικὰ ἐπεισόδια, μὰ ἡ ἱστορία ἐξελίσσεται μᾶλλον ἀργά. Κάπως ἔτσι, τὸ Νο 20 τεῦχος, μὲ τίτλο «Κραυγὲς στὴ νύχτα», ἔμελλε νὰ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖο τῆς σειρᾶς, ἀφήνοντας ἔτσι τὶς περιπέτειες τοῦ Ἄλκη Γαλανοῦ καὶ τῆς παρέας του ἡμιτελεῖς.

Τὸ περιοδικό, λοιπόν, ἀνέστειλε τὴν ἔκδοσή του. Δὲν κατέστη, ἑπομένως, νὰ γίνει γνωστὸ ἂν ὁ Ἄλκης Γαλανὸς βρῆκε, ἐντόπισε, συνάντησε τὸν πατέρα του. Ἂν τὸν βρῆκε, αἰχμάλωτο ἴσως ἢ χαμένο, μαζὶ μὲ ἄλλους, στὴν ἀπέραντη Ζούγκλα τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἐνδεχομένως χρειάστηκε νὰ τοῦ φωνάξει:

«Ἰδικοί σας εἴμεθα, Γραικοί!»

Γιὰ ἕναν μαθητὴ τῆς Στ' Δημοτικοῦ, «μαθητικὸν ἐρίφιον» ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὁ *Ἀμαζόνιος* «ἔγραψε ἐν τῇ καρδίᾳ του ὡραία καὶ μυστηριώδη εἰκόνα»· φώτισε τὴν φαντασία του, τὴν παιδικὴ ψυχή του, τὰ ὄνειρά του, μὲ φῶτα-ὁλόφωτα.

Ντῖνος Ἀγραφιώτης - Γαλάνης

Παραλαβή

Σάββατο πρωί... ἂν καὶ ὄχι καὶ τόσο πρωί. Ὁ καφὲς ἔχει πρὸ πολλοῦ χλιαρύνει, καθὼς ἡ συζήτηση φουντώνει γύρω ἀπὸ τὸ γνώριμο τραπέζι, στὴν ἴδια πάντα καφετέρια, γιὰ τὸ καθιερωμένο σαββατιάτικο καφεδάκι.

-Μηχανόβιος: *Τί τὴ θὲς τὴν παλιοχαρτούρα; Ἂν πρόκειται νὰ πετάξεις τὰ λεφτά σου στὴν προϊστορία, πᾶρε καλύτερα κανένα τεχνικὸ βιβλίο ἢ κανέναν ὑπολογιστή. Ἔτσι κι ἀλλιῶς, ὅ,τι θὲς τὸ γκουγκλάρεις.*
-Κτηνοτρόφος: *ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ!*
-Ἐκδότης: *Ὄχι καὶ παλιοχαρτούρα ὁ Δρανδάκης, σὲ παρακαλῶ!*
-Ἀρχαιολόγος: (Ρουφάει μιὰ γουλιὰ καφέ, συνεχίζοντας νὰ σκρολάρει σιωπηλὰ στὸ Facebook.)
-Νεαρὸς (ἴσως φοιτητὴς σὲ κάποιο τεχνολογικὸ ἵδρυμα): *Ὅταν τὸ Google ζητήσει πενῆντα εὐρὼ τὸν μῆνα συνδρομὴ γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖς, τότε θὰ σᾶς πῶ ἐγὼ πῶς θὰ ψάχνετε τὴν παλιοχαρτούρα!*
Κατὰ βάθος, οὔτε ὁ ἴδιος τὸ πιστεύει. Ἁπλῶς προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἐπιλογή του.
-Ἀστυνόμος: (Ἀπών. Μᾶλλον θὰ ἔχει ὑπηρεσία.)

Τὸ τηλέφωνο χτυπᾶ. Εἶναι ἀπὸ τὰ ΚΤΕΛ. Τὸ δέμα —ἢ μᾶλλον, τὰ δέματα— ἔχει φτάσει.
Παρκάρει ἀλήτικα τὸ ἀγροτικὸ μὲ τὴν καρότσα μπροστὰ στὴν εἴσοδο. Ὁ ὑπάλληλος ὑποδεικνύει τὶς κοῦτες. Εἶναι τέσσερις, καὶ πολὺ βαρύτερες ἀπ' ὅσο δείχνουν. Μὲ δυό-τρεῖς προσεκτικὲς κινήσεις, ἐπιστρατεύοντας ὅση τεχνικὴ ἀπαιτεῖ ἡ περίσταση, ὁ νεαρὸς τὶς σηκώνει μία πρὸς μία καὶ τὶς φορτώνει στὴν καρότσα προσεκτικά.
Ἡ διαδρομὴ μέχρι τὸ σπίτι μοιάζει ἀτελείωτη. Ὄχι ἐπειδὴ εἶναι μακρινή, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ ἀνυπομονησία τὸν τρώει.
Μόλις φτάνει, ἀρχίζει νὰ ἀνοίγει τὶς κοῦτες τὴ μία μετὰ τὴν ἄλλη. Καὶ τότε, μέσα ἀπὸ τὰ χαρτόνια καὶ τὰ προστατευτικὰ περιτυλίγματα, ἀρχίζει νὰ ἀποκαλύπτεται ὁ θησαυρός του: ἡ *Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* «Πυρσός», τὸ μνημειῶδες ἔργο ποὺ συχνὰ ἀναφέρεται καὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὸ ὁραματίστηκε, τοῦ Παύλου Δρανδάκη.
Ξεφυλλίζει βιαστικὰ τοὺς πρώτους τόμους, περνᾶ τὰ δάχτυλά του πάνω ἀπὸ τὶς σελίδες, ρίχνει ματιὲς στοὺς τίτλους, στὶς εἰκόνες, στὰ λήμματα. Κάθε τόμος ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν κούτα εἶναι καὶ μιὰ μικρὴ ἀποκάλυψη.
Καὶ τότε τὸ συνειδητοποιεῖ: δὲν ἔχει ἀποκτήσει ἁπλῶς μιὰ παλιὰ ἐγκυκλοπαίδεια. Κρατᾶ στὰ χέρια του ἕνα ἀντίτυπο τῆς πρώτης ἔκδοσης.
Γιὰ μιὰ στιγμὴ μένει ἀκίνητος, κοιτάζοντας τοὺς τόμους ἁπλωμένους μπροστά του. Ἡ ἔκπληξη δίνει τὴ θέση της στὴ χαρὰ καὶ ἡ χαρὰ σὲ ἐκείνη τὴ σπάνια ἱκανοποίηση ποὺ νιώθεις ὅταν κάτι ποὺ μέχρι χθὲς ἦταν ἁπλῶς μιὰ ἐπιθυμία γίνεται ἐπὶ τέλους δικό σου.
Κάπου, στὸ βάθος τοῦ μυαλοῦ του, ἀντηχεῖ ἀκόμη ἡ φωνὴ τοῦ μηχανόβιου: «Τί τὴ θὲς τὴν παλιοχαρτούρα;»
Χαμογελάει.

Παναγιώτης Μπαρούτας

Στὸ ὑπόγειο

Τὸ ὑπόγειο τοῦ παππού. Ἕνας ὑποφωτισμένος, ὑγρὸς παράδεισος. Ἐκεῖ φύλαγε τὰ βαρέλια μὲ τὸ κρασὶ καὶ τὶς νταμιτζάνες μὲ τὸ τσίπουρο. Ἐκεῖ κρέμονταν οἱ ἁρμαθιὲς μὲ τὰ κρεμμύδια καὶ τὰ τσουβάλια μὲ πατάτες καὶ τὰ πράσα ποὺ τὰ σκέπαζε μὲ κιλίμια . Καμιὰ φορὰ καὶ λουκανίτσες καὶ καβουρμὰς στὸ πιθάρι. Πίσω αὐτά, κάτω ἀπ' τὴ γῆς. Μπροστὰ κρατοῦσε τὰ βιβλία του τὰ ψαλτικὰ καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλα, ποὺ περίσσεψαν ἀπὸ τὶς βιβλιοθῆκες τοῦ πατέρα ὅταν μετακομίσαμε στὰ Γρεβενά. Βιβλία βαριὰ δερματόδετα τὰ περισσότερα, ἀσπρόμαυρα μὲ χαρτὶ κιτρινισμένο, χρονισμένα, ποὺ μύριζαν αὐτὴν τὴν μυρωδιὰ ποὺ τόσο καλὰ γνωρίζετε ὅλοι ἐσεῖς οἱ βιβλιοπόντικες. Καὶ ἀνάμεσα σὲ αὐτὴ τὴν ἐπιβλητικὴ θεολογία ξεχώριζε ἕνα χρωματιστό. Καμιὰ εἰκοσαριὰ χρόνια παλιὸς τόμος Γ', ἀπὸ τὸ 1966 δηλαδή. Ἕνας χαμογελαστὸς νέος μὲ κοντοπαντέλονο, περπατάει ὅλο καμάρι καὶ χαμόγελα μέσα στὸ δάσος. Εἶναι φορτωμένος μὲ δύο καλάθια, ἕνα μὲ μανιτάρια κρεμασμένο στὸν ὦμο του σὲ μιὰ βέργα καὶ ἕνα δεύτερο μὲ φροῦτα τοῦ δάσους, ἀγκαζέ. Πίσω ἀπὸ τὸ δέντρο μιὰ ὄμορφη ξανθιά, νεράϊδα, λουλούδια στολισμένη, παραφυλάει καὶ χαίρεται. Αὐτὰ στὸ ἐξώφυλλο καὶ πάνω πάνω ὁ τίτλος «ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ».

Ἂν ἦταν κλασικὸ δὲν τὸ ἤξερα. Ἂν ἦταν σημαντικό, μήπως καὶ θρυλικό, δὲν μποροῦσα νὰ τὸ καταλάβω. Ἦταν ὅμως παλιό, σαθρό, κιτρινισμένο καὶ ἔπαιξε σίγουρα ἕναν ρόλο στὴν διάπλασή μου σὰν παῖδα, στὴν τρυφερὴ ἐκείνη ἡλικία. Δεκαεφτὰ τεύχη δεμένα σὲ ἕναν σκληρόδετο τόμο, μοῦ κρατοῦσαν συντροφιὰ ἐκεῖνα τὰ δυό-τρία καλοκαίρια τὰ κρίσιμα. Ἀγαπημένες γελοιογραφίες, εἰκονογραφημένες μερικὲς ἔγχρωμες ἱστορίες, παραμύθια, μεγάλοι συγγραφεῖς, ποιήματα, μουσική, γρῖφοι καὶ σπαζοκεφαλιές. Καὶ φυσικὰ οἱ συνεργασίες τῶν ἀναγνωστῶν καὶ οἱ μικρὲς ἀγγελίες. ...

426 ΛΑΜΠΕΤΩ ξέχασες τὰ λόγια τοῦ Κήτς; Σοῦ τὰ ὑπενθυμίζω : «ὀμορφιὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἡ πιστὴ ἀλήθεια». Ἔλα λοιπὸν τώρα. ΛΗΤΩ (Ἡ ἄσπονδη φίλη σου).

Τὰ μοτοσυκλετιστικὰ περιοδικὰ τῆς νιότης μου...

«Ἡ καρδιά μας ἔχει βρεθεῖ ἰσορροπημένη πάνω σὲ δύο τροχούς- γιὰ πάντα...» (*Μοτοτεχνικὴ* 1981). Εἶναι αὐτὲς οἱ φράσεις πού, ὅσα χρόνια κι ἂν περάσουν, θαρρῶ πὼς οὔτε κι ὁ φίλτατος Γερμανός, συνοδοιπόρος τῆς ἡλικίας μας (ὁ Alzheimer ντέ!), δὲ θὰ τὶς ξεριζώσει ἀπὸ τὴν καρδία μου τὸ περισσότερο ποὺ θὰ καταφέρει νὰ τὶς σβήσει ἀπὸ τὸ μυαλό μου...

Θυμᾶμαι ἀκόμη αὐτὸν τὸν πύρκαυλο (ὄχι λογοκρισία παρακαλῶ!) πιτσιρίκο, τῶν δέκα-ἕντεκα ἐτῶν, μόνιμο θαμῶνα στὸ μοναδικὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς πόλης νὰ διαβάζει στὴ ζούλα ὅ,τι ἔφτανε, ΜΟΛΙΣ ἔφτανε ὁ εἰδικὸς τύπος, καθὼς γιὰ νὰ ἀγοραστεῖ τὸ τεῦχος ἔπρεπε νὰ μαζευτεῖ τὸ χαρτζιλίκι πρῶτα...Πάντα ὑπὸ τὸ ψαρωτικὸ ὄφος τοῦ βιβλιοπώλη: «νὰ μὴ τὸ τσαλακώσω γιατὶ πῶς θὰ τὸ πουλήσω μετά;». Σαραντα-πέντε χρόνια μετὰ θυμᾶμαι ἀκόμη κείμενα ἀπ' ἔξω! Τὸ περιοδικὸ ἀγοραζόταν... after γιὰ κειμήλιο! Ἔχω ἀκόμη διπλᾶ τεύχη, ἕνεκα αὐτῆς τῆς παροξυσμικῆς προεφηβείας καὶ μιᾶς ὑφέρπουσας καὶ ἀνεξήγητης σαγήνης ποὺ μοῦ προκαλοῦσαν οἱ δίτροχες καλλονές.

Βέβαια γιὰ ὅλα (τῶν τριῶν βιβλιοθηκῶν ἀρχειακὸ χαρτομάνι ἐννοῶ) φταίει ὁ Καββαθᾶς μὲ τοὺς *4Τροχούς*. Ὁ Καββαθᾶς δὲν «ἔγραφε» ἁπλᾶ, ἀλλὰ δημιουργοῦσε μία ἄλλη Ἑλλάδα, (πόσοι πανεπιστημιακοί, πόσοι δημιουργοὶ δηλώνουν πνευματικοπαίδια του), ἕναν σύγχρονο ἑλληνικὸ πολιτισμό. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ἄλλωστε, ποὺ ὅλα τὰ ἄρθρα-ρέκβιεμ γιὰ τὴν ἀπώλειά του τὸν ἀποκαλοῦν *Δάσκαλο*. Κομμάτι αὐτῆς τῆς δημιουργικὰ ρομαντικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένης τρέλας, ἦταν-εἶναι καὶ ἡ ἔκδοση τῶν περιοδικῶν μοτοσυκλέτας. «Πρώτη μου φορὰ ἔχω τέτοια ἐμπειρία ἀπὸ ἐπιστήμονες: Τρελοί, Λαϊκοί, Ρομαντικοί» ἔγραφε ἀναγνώστης τῆς *Μοτοτεχνικῆς Ἐπιθεώρησης* ἀρχὲς τοῦ '80. Οἱ δημιουργοί τους, ἐξάλλου, ἀπὸ τὴν ἀγκάλη τῶν δικῶν περιοδικῶν ἀποσχιστήκανε.

Κι ὕστερα ἦρθε ὁ ἔρωτας: μοναδικὸς κι ἀνεπανάληπτος, ἀνεξάντλητος κι ἀτελείωτος, ἱερὸς καὶ ἀκατάληπτος. Στήν, ἐκδοτικά, ὀργασμικὴ δεκαετία τοῦ '80 μέ, τοὐλάχιστον, πέντε δυνατοὺς τίτλους περιοδικῶν ἄρχισε νὰ δημιουργεῖται καὶ νὰ ὡριμάζει ἡ δίτροχη κουλτούρα μου. Τὸ πρῶτο μοτοσυκλετάκι (μοτοποδήλατο γιὰ τὴν ἀκρίβεια) μὲ ὁδήγησε στὴ μισὴ Ἑλλάδα, μιὰ Ἑλλάδα ποὺ γνώριζα ἤδη ἄριστα μέσα ἀπὸ τὰ ταξιδιωτικὰ ἄρθρα τῶν περιοδικῶν ΜΑΣ-ἔτσι τὰ νιώθαμε, δικά ΜΑΣ, μιὰ παρέα 20.000 ἀγοραστῶν καὶ περίπου 100.000 ἀναγνωστῶν-. τότε! Συστηνόσουν (στὸ πουθενά!) στὸ συνάδελφο χωρὶς νὰ χρειάζονται συστατικές. Ἀρκοῦσε τὸ αὐτοκόλλητο τοῦ περιοδικοῦ μας στὸ ρεζερβουάρ!

Ἐμπειρίες ἀνείπωτες «Πολλοὶ ἀπορρίπτουν τὶς μοτοσυκλέτες ὡς ἐπικίνδυνες. Τὸ παράδοξο εἶναι πὼς κάτι τόσο ἐπικίνδυνο μᾶς ἔχει βοηθήσει νὰ ζήσουμε τόσο πολλά, κι ἂν χρειάζεται νὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω, ἄστο, δὲν πρόκειται νὰ καταλάβεις», ἔγραφε τὸ 85 ὁ ἐκδότης τοῦ *MOTO*, προσπαθῶντας κι αὐτὸς νὰ ἑρμηνεύσει τὴ μαγγανεία τῶν 2Τρόχων.

Φίλε ἐκδότη καὶ συνοδοιπόρε τῆς *Τύρβης* (ἔχω τὴν τιμὴ νὰ ἔχω παραστεῖ στὸ τύπωμα τῆς πρώτης *Τύρβης* καὶ στὸ πρῶτο της Παπαδιαμαντικὸ τραπέζωμα...) κάθε ἐπιστροφὴ στὸ παρελθὸν εἶναι ἀπὸ περιττὴ ἕως ἐπικίνδυνη, ἀνακουφιστική, ἴσως, ἀλλὰ μάταιη. Ὑπάρχουν φράσεις ποὺ μένουν ἀνεξίτηλες: «ὅταν κάτι δὲ σὲ ἐκφράζει πιὰ τελείωνε μαζί του ὅσο εἶναι καιρὸς» (*Μοτοτεχνικὴ* 1985). Καὶ καθὼς στὴν ἐποχή μας ἡ πληροφόρηση δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὸν ἦχο τοῦ γυρίσματος τῶν χάρτινων σελίδων τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ περιοδικὰ δὲν ὑπάρχουν πιά, θύματα τῆς ἠλεκτρονικῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς κοινωνίας. Καὶ κάπως ἔτσι, ἂν καὶ θῦμα τοῦ ἠλεκτρονικοῦ χάους, δὲν ξεχνῶ (ἐξ αἰτίας σου...), πιστὸς ἀκόλουθος τοῦ στίχου τῶν Jethro Tall: *too old to rock and roll, too young to die.*

Καὶ εἰς ἄλλα μὲ ὑγείαν!

Δημήτρης Τσακστάρας

439 ΤΖΙΤΖΙΚΑ ὅταν ἔχει ζέστη τραγουδᾶς καλὰ βλέπω!

ΛΗΤΩ δὲν χρειαζόμαστε παρηγοριά, διότι δὲν λυπηθήκαμε. ΑΓΚΑΘΙ...

Δὲν ξεχνῶ τὸν Ἀνανία καὶ φυσικὰ τὸν φίλο μου, ἔτσι κι ἀλλιώτικα, τὸν Φαίδωνα!

Σήμερα, ἑξῆντα χρόνια μετά, διαβάζω στὴν πρώτη σελίδα: *ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ*, ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ, ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ. Ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ὡς ἐλεύθερο ἀνάγνωσμα γιὰ ὅλα τὰ σχολεῖα (1932 καὶ 1956). Ἐτιμήθη μὲ ἀργυρὸ μετάλλιο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (1935). ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ Ε. ΠΑΡΑΣΧΟΣ. Διευθυντὴς Συντάξεως: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ (1894-1948). Ἱδρυτής – Ἐκδότης – Διευθυντής: Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (1879-1941) τὸ φύλλο Δρχ. 3.

Κάτι σὰν νὰ μὲ γαργαλάει στὸ στομάχι κάθε φορά. Μόνο ποὺ καμιὰ σχέση δὲν ἔχει μὲ ἐκεῖνο τὸ προεφηβικὸ γαργαλητὸ ποὺ μὲ ἔπιανε ὅποτε ἄνοιγα τὸν τόμο ἐτοῦτο. Εἶναι τὰ ὄνειρα ποὺ σκορπίζουν καὶ γίνονται σκόνη χάρτινη ὅπως οἱ σελίδες τῆς *Διάπλασης*. Εἶναι ποὺ πέρασαν τόσα χρόνια καὶ μᾶλλον εἶναι ἀργά, πολὺ ἀργά.

Ἀντώνης Σβολιαντόπουλος

ΓΚΑΟΥΡ – ΤΑΡΖΑΝ (ποιός Ταρζάαααααν ;;)

Τὰ «ἀναγνώσματα Ζούγκλας», ἀπόηχοι τῶν κινηματογραφικῶν «Βαϊσμυλλερικῶν» κατορθωμάτων τῆς Μεγάλης Ὀθόνης, ὅπως καὶ τῶν λογοτεχνημάτων τοῦ Μπάρουζ, ὑπῆρξαν ἴσως ἡ ὕστατη καταφυγὴ τῆς φαντασίας τοῦ Ἕλληνα μετεμφυλιακοῦ ἀναγνώστη ποὺ δὲν ἀρκεῖτο στὶς ἱστορίες ἀπὸ τὴν Ἀντίσταση ἐπὶ Γερμανικῆς Κατοχῆς, στὰ κατορθώματα μιᾶς οἰκογένειας ὁμοεθνῶν μας ὑπεραν-θρώπων ποὺ διαπρέπουν «στὸ Ἀμέρικα», οὔτε στὰ ντετεκτιβικὰ κατορθώματα ἀπὸ ἕνα ἄλλο, πιὸ «λοῦμπεν», δαιμόνιο πατριωτάκι μας, ποὺ διατηρεῖ «γραφεῖο ἐρευνῶν» στὴν χώρα μὲ τὴν «ἀστερόεσσα»...

Ἡ «ζούγκλα» ἦταν ἡ μεταφορὰ τοῦ ἔνδον ζωώδους ἑαυτοῦ, ποὺ καταπιέστηκε, ἀναβλήθηκε, προκλήθηκε καὶ κατεστάλη, λοιδορήθηκε καὶ ἀποστασιοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς "σοβαροὺς" δεξιοὺς καὶ ἀριστερούς, σὲ ἕνα φανταστικὸ ὀνειρικὸ πεδίο - τὸ πεδίο τοῦ ἡλικιωμένου, πλέον, Ταρζάν, ποὺ παραχωροῦσε τὴν θέση του στὸν ...ἀπ